

Съдебна практика по въпроси, свързани с упражняване на правото на протест (VII)

Винаги, когато ситуацията дава възможност на съдиите да се произнасят по значими въпроси извън утвърдената съдебна практика, е полезно за гражданската култура и правосъзнанието да бъдат публикувани съдебните актове (без значение дали са влезли в сила). Това е полезно и за съдиите, защото не са чести случаите, в които на широка обществена преценка се поставя разбирането им за баланса между правото на протест, свободата на убежденията и изразяването на мнение и задължението за спазване на публичния порядък и ограниченията, които той налага пред упражняване на правата.

Публикуваме съдебните актове по делата, които са поставяли през последните години пред съда необходимостта да дефинира защитата на посочените права и границата при тяхното упражняване.

Из решение по в.н.а.х.д. № 5039/19 г. на Софийския градски съд, постановено от съдебен състав с председател Атанас С. Атанасов (докладчик), Мирослава Тодорова, Александрина Дончева

Производството е образувано по жалба от упълномощения защитник на П. П. Б. срещу решение на СРС, НО, 8-ми състав по н.а.х.д. № 17924/2019 г., с което П. Б. е призната за виновна в това, че на 14.11.2019 г., около 12,00 ч., в гр. София, на ул. „Екзарх Йосиф“ № 22, пред сградата на ВСС, е хвърляла яйца по фасадата на сградата на ВСС, която проява, поради своята по-ниска степен на обществена опасност не представлява престъпление, поради което и на основание чл. 1, ал. 2, вр. ал. 1, т. 2 от УБДХ ѝ е наложено административно наказание „глоба“ в размер на 100 лв. Със същото решение П. Б. е призната за невиновна в това да е хвърляла яйца по служебен автомобил на МВР.

Производството пред Софийски районен съд е образувано по внесена от началника на 3 РУ – СДВР преписка към Акт за констатиране на дребно хулиганство от 15.11.2019 г., съставен от служител на посоченото районно управление, срещу П. П. Б.. Като свидетели по акта са посочени служителите на ОСПСОВОР – СДВР В. Г. Й. и К. Б. Ш., чиито писмени обяснения са приложени по преписката. По преписката са приложени и писмените обяснения на други двама служители на ОПСОВОР – СДВР Б. К. А. и Д. А. З. Приложена е и експертна справка, изготвена въз основа на проведено изследване на приобщен по преписката оптичен носител, съдържащ видеозапис.

Първоинстанционният съд е обсъдил така приложените по преписката доказателствени материали, както и събраните в хода на

проведеното съдебно следствие доказателства – дадените от жалбоподателката обяснения и показанията на разпитания по свидетел В. Б.

Обосновано районният съд е посочил, че по еднопосочен и взаимнодопълващ се начин от всички събрани по делото доказателства се установява, че на 14.11.2019 г., около 12,00 ч., жалбоподателката се е намирала пред сградата на Висшия съдебен съвет в гр. София, като тя е участвала в провеждащ се там протест. По време на протеста жалбоподателката П. Б. е хвърлила яйца към сградата на ВСС.

Съгласно събраните доказателствени материали по преписката, приложена към акта за установяване на административно нарушение, жалбоподателката П. Б. е взела яйцата от друга, неустановена по делото жена, която също е участвала в протеста срещу провеждания по същото време избор на главен прокурор и която жена преди това е била извадила от чантата си опаковката с яйцата и първа е започнала да ги хвърля към сградата на ВСС.

От материалите по преписката се установява, че действията на жалбоподателката и на другата жена са станали достояние на полицейски служители, на които е било възложено да осъществяват наблюдение на участващите в протеста, включително и с технически средства, с които се е изготвял видеозапис. След като са докладвали за наблюдаваните действия на двете жени, на осъществяващите наблюдението полицейски служители е било разпоредено да установят и задържат хвърлящите яйца по сградата на ВСС жени. По този начин и жалбоподателката П. Б. била проследена и задържана в сградата на Халите, след което и била задържана по реда на ЗМВР за срок от 24 часа.

Настоящият съдебен състав счита, че районният съд е приложил неправилно материалния закон при установената по делото фактическа обстановка.

Съгласно разпоредбата на чл. 1, ал. 2 от УБДХ дребно хулиганство представляват действия, прояви, които имат непристоен характер и се изразяват в употреба на ругатни, псувни или други неприлични изрази на публично място пред повече хора, в оскърбително отношение и държане към гражданите, към органите на властта или на обществеността или в скарване, сбиване или други подобни действия, с които се нарушава общественият ред и спокойствие, но поради своята по-ниска степен на обществена опасност не представлява престъпление по чл. 325 от Наказателния кодекс.

Действията на жалбоподателката по хвърляне на яйца към сградата на ВСС са преценени от районния съд като извършени в разрез с общоустановеното и непристойно по своето съдържание, преминаващи границата на допустимост на формата на изразяване на мнение.

Настоящият съдебен състав счита, че обосновано първоинстанционният съд е подложил на проверка дали поведението на

жалбоподателката подлежи на санкциониране в аспекта на разглеждането на същата проява като представляваща изразяване на мнение. Обосновано също така районният съд е посочил, че свободата за изразяване на мнение не е безгранична и същата може да бъде ограничавана.

Първоинстанционният съд обаче не е отчел всички обстоятелства, които са относими към решаване на въпроса дали санкционирането на жалбоподателката по реда на УБДХ се явява ограничение на правото за изразяване на мнение, което е пропорционално и необходимо в едно демократично общество по смисъла на чл. 10, ал. 2 от КЗПЧОС.

Както приема в своята практика Европейският съд за правата на човека, свободата на изразяване на мнение е приложима не само по отношение на „поведение“ или „действия“, които се приемат благосклонно, считани са за безобидни или се приемат с безразличие, но също така и за такива, които обиждат, шокират или смущават (решение по дело Швейцарско Раелско движение срещу Швейцария (Mouvement Raélien Suisse v. Switzerland) [ГК], № 16354/06, § 48, ЕСПЧ 2012 (извадки)).

В този смисъл и самият факт, че действията на жалбоподателката по хвърляне на яйца по сградата на ВСС са били в разрез с общоприетата норма за пристойност, не е достатъчен да се приеме, че същите действия представляват недопустима форма на изразяване на мнение, подлежаща на санкциониране. При преценката дали в случая санкционирането представлява необходима и пропорционална намеса за ограничаване на правото на изразяване на мнение следва да се съобрази контекстът на извършената проява и мотивите на извършването ѝ, като се вземе предвид, че по въпроси от публичен интерес, по които се изразява обществено мнение, свободата на изразяване следва да се ползва от по-голяма защита (решение по дело Стийл и Морис срещу Обединеното кралство (Steel and Morris v. the United Kingdom), № 68416/01, § 88, ЕСПЧ 2005-II).

В конкретния случай санкционираната от районния съд проява е осъществена в рамките на протест по въпрос от голяма обществена значимост – провеждания в същото време от Пленума на ВСС избор на главен прокурор, който протест е изразявал становището на участвалите в него граждани за пороци при провеждането на процедурата. Макар и да са били в разрез с общоприетото за нормално и пристойно поведение, действията на жалбоподателката по хвърляне на яйца по сградата на ВСС явно по своето съдържание са представлявали израз на отношението ѝ към начина на функциониране на съответния орган на държавната власт, а не на лично неуважително отношение към обществените порядки въобще или към личността на околните.

Настоящият съдебен състав счита, че санкционирането на жалбоподателката с наложената ѝ от районния съд глоба представлява намеса в упражняването на правото на изразяване на мнение, която по намеса по своя характер и последици се явява несъобразена със стандартите, съответстващи на принципите, заложи в чл. 10 от КЗПЧОС (вж., наред с други, Йерсилд срещу Дания (Jersild v. Denmark), 23

септември 1994 г., § 31, серия А, № 298; Уи срещу Унгария (Uj v. Hungary), № 23954/10, §§ 19 и 24 – 25, 19 юли 2011 г.; Фратаноло срещу Унгария (Fratanoló v. Hungary), № 29459/10, § 22 и 27, 3 ноември 2011 г.; и Джон Антъни Мици срещу Малта (John Anthony Mizzi v. Malta), № 17320/10, § 32 и 40 в края, 22 ноември 2011 г.). Проявата на жалбоподателката се изразява в хвърляне на няколко яйца по сградата на ВСС. Тези действия не са особено дръзки и не са довели до нарушение на обществения ред и спокойствие, надвишаващо обикновеното смущаване на реда, което, сам по себе си, провежданият протест е обуславял. По делото не е установено действията на жалбоподателката по хвърляне на яйца по сградата на ВСС да са възмутили други граждани, освен служителите на МВР, на които, както се установи, е било възложено както да охраняват обществения ред, така и да наблюдават участниците в протеста. Обстоятелствата, че жалбоподателката е била подложена на наблюдение, проследяване, задържане и отвеждане до сградата на РУ на МВР, където е била задържана за срок от 24 часа, сочат, че и преди нейното санкциониране от страна на районния съд, е била осъществена значителна степен на намеса от страна на държавни органи по отношение на правото на изразяване на мнение и в този смисъл допълнителното упражняване на такава намеса чрез налагане на административна санкция не би съответствало на изискванията за пропорционалност и необходимост по смисъла на чл. 10, ал. 2 от КЗПЧОС.

Като не е съобразил така изложените обстоятелства, районният съд е наложил административно наказание на жалбоподателката, което представлява непропорционална и несъответстваща на изискванията за необходимост намеса по смисъла на чл. 10, ал. 2 от КЗПЧОС, ограничаваща правото на свободно изразяване. Упражняването на това право в неподлежащите на ограничаване предели не представлява нарушение по смисъла на чл. 1, ал. 2 от УБДХД, поради което и решението на районния съд следва да бъде отменено като неправилно и следва настоящата инстанция да упражни правомощията си по чл. 354, ал. 1, т. 2 от НПК, вр. чл. 7, ал. 2 от УБДХ да оправдае жалбоподателката.

Водим от изложеното, СГС, НО, IV въззивен състав

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ решение на СРС, НО, 8-ми състав по НАХД № 17924/2019 г. И ВМЕСТО НЕГО

ОПРАВДАВА П. Б. Б. по съставения срещу нея Акт за констатиране на дребно хулиганство по смисъла на чл. 1, ал. 2 от УБДХ, за това, че на 14.11.2019 г., около 12,00 ч., в гр. София, на ул. „Екзарх Йосиф“ № 22, пред сградата на ВСС, е хвърляла яйца по фасадата на сградата на ВСС.

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване и протестиране.